

Project: Voed-de-Kinderen (p. 12)

Esperanto en anders-globalisten (p. 6)

Nederlands een dode taal over 25 jaar? (p. 9)

Suske en Wiske internationaler dan ooit (p.13)

Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

HORIZONTAAL

33ste jaargang 2002/6 (198)
november - december

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 33ste jaargang.

Verschijnt de 1 ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E-post: horizontaal@fel.esperanto.be,
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06;
t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie:

Lode Van de Velde, Dafydd ap Fergus, Eddy Raats.

Medewerkers:

Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, Jean Pierre VandenDaele, Emiel Van Damme, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie
van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het bijkomend BTW-tarief van 21 %.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

Wie de laatste 5 nummers van Horizontaal bekijkt, zal wel merken dat er steeds meer over het Engels geschreven wordt - veelal in negatieve zin. Dit is ook weer in dit nummer het geval. Men zou zelfs de indruk kunnen krijgen dat Esperanto-sprekers (of de Vlaamse Esperantobond) tegen het Engels zijn. Dit wil ik, als redacteur van dit tijdschrift, als secretaris van de VEB en als Esperanto-spreker, toch even rechtzetten.

Taal en cultuur moeten in hun context blijven. Een Vlaamse man zal niet graag in een rok rondlopen (cfr. een Schotse kilt), of zijn gastvrijheid tonen door zijn vrouw te 'schenken' aan eender welke mannelijke bezoeker (cfr. Inuït). In Japan kun je beter een buiging maken dan iemand een kus te geven.

Zo is dat ook met taal het geval. Het Engels is op zijn plaats in Engeland, de Verenigde Staten, een deel van Canada en Australië. Het Nederlands in Nederland en Vlaanderen. Elke taal hoort met zijn cultuur bij zijn volk. (Met andere woorden: eigen taal - en cultuur - eerst! En dit zonder enige vorm van discriminatie.) Je gaat geen Eskimo's op kamelen zetten of Arabieren naar een iglo verhuizen. Dit is het mooie van onze wijde wereld: haar bonte verscheidenheid.

Vergeten we als Vlaming niet, hoe we hebben gestreden tegen de *Franskiljons*, om Nederlands te mogen spreken en om in het Nederlands aangesproken te kunnen worden. Laten we dit recht nu niet overboord gooien en overschakelen op het Engels! Aan universiteiten worden meer en meer cursussen in het Engels gegeven, enkele middelbare scholen in Nederland volgen het 'voorbeeld'. En dit slechts een begin...

Laten we meevoelen met de Ieren, die hun eigen literatuur in Engelse vertaling moeten lezen. Zij hebben ooit voor het Engels gekozen. Beeld je eens in dat onze kleinkinderen Hugo

INHOUD

Claus of Guido Gezelle in het Engels zullen moeten lezen omdat ze geen Nederlands meer verstaan...

Tot een dergelijk 'doemscenario' zal het waarschijnlijk (hopelijk) niet komen, maar dan moeten we ons wel bewust zijn van wat er op dit ogenblik gebeurt en zonodig tijdig ingrijpen.
De opmars van het Engels wordt niet alleen door Esperanto-sprekers opgemerkt; zie Horizontaal 2002/3 (mei-juni) over de anglicismen in het Nederlands. In Vlaanderen zijn ook enkele vormen van protest merkbaar, zij het - spijtig genoeg - slechts sporadisch. Eén voorbeeld hiervan is de onderstaande foto, onlangs genomen in de omgeving van Antwerpen, waar op een Engelstalige reclame-affiche uit protest het woord 'Nederlands' geplakt werd.

Persoonlijk begrijp ik trouwens de logica van de reclame-slogans van het merk BASE niet: "BASE - it's your language". Noch de merknaam, noch de slogan bevatten één woord uit mijn eigen "language". Dit moet wel de stompzinnigste slogan aller tijden zijn! Voordien heette BASE trouwens ORANGE ("The future is bright!") Jaja, de toekomst is schitterend, maar niet voor onze taal en cultuur als dit zo blijft doorgaan. Dan zullen we allemaal een indigestie overhouden aan al die *BigMacs* en *Medium Cokes*.

Uit een enquête gevoerd door *vzw Guldensporen* (een organisatie die zich reeds meer dan 10 jaar inzet voor de cultuurontplooiing van het Vlaamse volk), waarbij 10 Engelstalige reclame-boodschappen uit en plaatselijk krantje geknipt werden en voorgelegd aan 237 lukraak gekozen bleek dat:

- slechts 63% van de ondervraagden de boodschappen correct begrepen (dus 37% niet, terwijl 100% ze volledig zouden begrepen hebben hadden ze in het Nederlands geweest)
- bijna 2/3 van de ondervraagden volledig Nederlandstalige reclame-boodschappen wenst (voornamelijk mensen met een hogere leeftijd antwoordden in deze zin)

Meer uitgebreide informatie over deze enquête is terug te vinden via: http://home.tiscali.be/vzw.guldensporen.

Als we onze eigen taal wat meer zouden respecteren, zouden we niet zoveel over het Engels moeten schrijven, en zou Hendrik Conscience, de schrijver die zijn volk (Vlaams) leerde lezen, zich niet omdraaien in zijn graf.

Lode Van de Velde

Naar aanleiding van de Europese Dag van de Talen (26 september 2002).

In "Het Europees Jaar van de Talen 2001" bevestigde de Europese Commissie nogmaals haar "1+2" taalregel die inhoudt dat iedere burger naast de eigen taal (minimum) twee vreemde talen moet leren, en bij voorkeur de talen van de buurlanden. Dit moet hem/haar dan toelaten één van de doelstellingen van het EJT te realiseren, namelijk vrij te reizen en te verblijven op het grondgebied van de Europese Unie.

Voorwaar: een rare gedachtengang! Velen hebben het al zo moeilijk met het beheersen van de eigen standaardtaal, laat staan dat ze daar nog twee vreemde talen zouden moeten aan toevoegen. Trouwens, hoe kan je, zelfs als drietalige, reizen en verblijven in een gebied waar meer dan twintig officiële talen gesproken worden?!

Een vreemde taal leren is een intensieve bedoening. "Je moet als leerder zélf, op allerlei wijzen, en zoveel mogelijk, dagelijks met de taal bezig bezig bezig zijn" , aldus hoogleraar Wilfried Decoo (DS 20/03/01). Dit veronderstelt een belangrijke investering van tijd en energie, zelfs voor mensen die hiervoor sterk gemotiveerd zijn op basis van interesse en/of behoefte. Bouwvakkers, loodgieters, elektriekers,bakkers, beenhouwers, kruideniers, enz. zijn mensen die zelfs tot 12 uur en meer per dag, bezig, bezig, bezig zijn met hun handen, (doorgaans) niet met "taal". Voeg daarbij nog de absolute noodzaak om geregeld spreekervaring op te doen in een milieu waar uitsluitend die taal gesproken wordt en u zal onmiddellijk begrijpen dat het zich vlot uitdrukken zelfs in één vreemde taal voor velen niet weggelegd is. 1+2: een utopie, dus!

1+2 hoéft echter niet utopisch te zijn als men de regel een andere, meer bescheiden invulling geeft. Dit veronderstelt echter enige soepelheid van geest: men moet bereid zijn iedere vooringenomenheid te bannen, de platgetreden paden te verlaten en tegen het "gestroomlijnd denken" in te gaan.

De meesten onder ons hebben hun dialect als moedertaal. Deze taal, die we met de moedermelk toegediend krijgen, wordt gebruikt als "thuis-, toog- en streektaal". Als eerste "vreemde" taal leert iedereen via het onderwijs de nationale, gestandaardiseerde ('artificiële') taal die we als officiële taal nodig hebben. Voor de internationale, ja zelfs intercontinentale, communicatie hebben we een Gemeenschappeljke, Eenvoudige, Neutrale, Tweede (GENT) taal nodig. Eenvoudig, omdat ze voor "iedereen" haalbaar moet zijn, neutraal en dus niet-discriminerend, omdat ze voor iedereen aanvaardbaar moet zijn. Geen enkele etnische taal voldoet aan deze voorwaarden. Enkel een plantaal, zoals het Esperanto, komt hiervoor in aanmerking.

Déze 1+2 regel (regionaal, nationaal, internationaal) is voor "iedereen" realiseerbaar met een minimale investering van tijd, geld en energie en komt tegemoet aan de doelstelling van het EJT dat iedere burger vrij moet kunnen reizen en verblijven op het grondgebied van de Unie. Ze doet bovendien geen afbreuk aan de (meer)waarde van meertaligheid voor wie daartoe tijd, interesse, motivatie en behoefte heeft. Ze biedt, ook binnen het onderwijs, tal van mogelijkheden tot verrijkende interetnische en interculturele contacten, in wederzijds respect voor elkaars taal en cultuur.

1+2: dus toch realistisch!

Dan Van Herpe

Het is aangenaam te lezen dat andere mensen gestoord worden door het politieke bestel dat zonder nadenken, een maatregel aanvaardt die inhoudt dat in onze Hogescholen en Universiteiten lessen in het Engels worden gegeven. Als secretaris van de 'Wereldbond Arbeiders Esperantisten' bedoel ik dat 'andere mensen' zeker niet neerbuigend. Als mensen die het Esperanto leerden en gebruiken voelen wij ons soms ook 'anders' in deze strijd, dat taal een recht is.

In de 'Universele verklaring van de Rechten van de Mens', wordt duidelijk over de individuele rechten gesproken. Een fundamenteel individueel recht is het gebruik van je moedertaal. Het spreken, gebruiken en gerespecteerd worden in je moedertaal is niet gebonden aan een politiek concept of een natie, links of rechts, maar is doodeenvoudig een fundamenteel recht van het individu.

België heeft een jarenlange ervaring met taalstrijd. Het recht, niet enkel je taal te spreken, maar ook gerespecteerd te worden in je eigen taal. Het jonge België, moest echter tot in 1889 wachten op de socialist Emile Vandervelde (zie foto links) om te kunnen stemmen op een wetsvoorstel tot 'gelijkheid voor alle talen met al de consequenties daaraan verbonden' te kunnen stemmen.

De wet werd echter weggestemd door de toenmalige katholieken; bij hen leefde de taal als uiting van nationalisme al.

Uit deze geschiedenis zou het huidige Europa van de meertaligheid zijn les moeten leren en het wetsvoorstel van Vandervelde toepassen in Europa. Misschien kan dit, zeker in een beginperiode niet goed functioneren in de absolute vorm, maar met de aanvaarding van een 'neutrale taal' wordt een grote stap vooruit gezet.

Willem Liebknecht (zie foto rechts) - met Bebel in 1869 de oprichter van de Sociaal Democratische Arbeiderspartij (SDAP) - maakte de socialistische beweging in België opmerkzaam dat voor taalrechten moet gestreden worden, want: 'taalongelijkheid is een deel van economische discriminatie'. Taalstrijd was toen, meer dan nu, een belangrijk deel van de klassenstrijd. Beide waren meer verbonden, omdat klassenstrijd toen een meer 'lokaal' gebeuren was. Een globale beweging als nu bestond niet. Zelfs de Oktoberrevolutie had niet dezelfde impact als nu het 'anders-globalisme'. Ook had vroeger 'de baas' een gezicht, een (1) persoon was baas, waar dit nu de raad van bestuur is met woordvoerder die, door de bank genomen, de taal van de arbeider spreekt (hoewel men ook dit niet te letterlijk mag nemen).

Dat de taalstrijd tegenwoordig nogal snel in een negatief daglicht wordt geplaatst is mede veroorzaakt door de invloed van extreem nationalistische tot extreemrechtse groepen die de taalstrijd tot een partij-politieke strijd omgevormd hebben. Wanneer men zich echter de moeite zou getroosten echt te informeren bij bijvoorbeeld het Instituut voor Sociale Geschiedenis < http://www.amsab.be/contact.html > gehuisvest in Antwerpen en Gent, zou men kunnen vaststellen dat taal in de socialistische beweging een belangrijke rol heeft gespeeld. De eigen taal werd gezien als een recht dat door iedereen moest gerespecteerd worden. Taal kan nooit een reden zijn om nationalistische propaganda te ventileren, laat staan dat racisme met taal kan verbonden zijn. Taal verheft ons niet tot een bepaald superieur niveau en kan of mag dan ook nooit opgedrongen worden.

Radio, televisie, telefoon en vooral

het internet hebben de wereld verkleind. Als de president van een bananenrepubliek een wind laat, kan bij manier van spreken een arbeider uit België die een minuut later horen op zijn laptop. De wereld is gereduceerd tot een dorp en toch blijft er een probleem: de ongelijkheid. Arm en rijk, noord en zuid. Wij leven in een politiek systeem dat eruit bestaat dat slechts een klein deel van de wereldbevolking in welvaart kan leven. Iedereen die er aandacht voor wil hebben kent de cijfers van armoede, van honger en, het meest kwalijke, van oorlog. De rijke heeft echter niet genoeg aan de uitbuiting van wat 'de 3e wereld' genoemd wordt. Neen, de vernedering gaat verder, er bestaat niet het minste respect voor de taaleigenheid van een volk.

Het minuscule België verfranste het grote Congo. België moet zich nu op zijn beurt weer aanpassen aan het nieuwe Latijn: het Engels. De vraag 'wil jij ?' wordt niet gesteld. Neen, het Engels wordt ons door de strot geramd en wie protesteert krijgt het etiket van onverdraagzaamheid of domheid opgekleefd.

Het is niet meer voldoende dat arbeiders zich uit de naad werken voor de bazen, nee zij moeten aanvaarden dat de baas Engels spreekt; je moet je immers aanpassen en mondiaal zijn. Daar is maar één (Engels) antwoord op: 'Bullshit' !

Het is ieders recht dat zijn taal gerespecteerd wordt. Er dient een democratisch alternatief te worden gevonden voor het taalprobleem in de mondiale dialoog. Waarom zouden de meerderheids- en machtstalen meer rechten krijgen dan de kleinere talen? Waarom moet de boer uit Brazilië in zijn strijd en verdediging om het dagelijks brood Engels kennen? Waarom is het de vanzelfsprekende norm dat zelfs andersglobalisten een, mag men veronderstellen, progressieve mensenmassa, zou dialogeren in de machtstalen? Waarom, vraagt de Esperantist zich af,is er nog nooit gedacht aan een politiek neutrale taal?

Ik kan begrijpen dat er vanuit de politiek geen interesse is voor Esperanto. Het is een historische waarheid, dat politieke leiders steeds de hielen likken van de machthebbers, in deze tijden zijn dat de Verenigde Staten. Waar in het begin van de 20ste eeuw het Frans de taal van de macht was is dat nu het Engels. Inspraak van het gewone volk wordt nooit gevraagd, er wordt over dit thema nooit een democratisch debat gevoerd.

Zelfs in de 21e eeuw worden zonen en dochters van arbeiders nog achtergesteld wanneer het om universiteit studies gaat. Universitaire studies zijn al niet vanzelfsprekend wanneer het prijskaartje gepresenteerd wordt. En nu beslist de

politiek om er nog een hindernis bij te bouwen. Zonen en dochters moeten nog even een andere taal leren om te kunnen studeren aan Universiteit of Hogeschool. Wat een vernedering, wat een absoluut gebrek aan respect. Maar vóór alles: wat een domheid van de politici! Migranten zouden er volgens bepaalde studies 3 generaties over doen alvorens zij de taal van het nieuwe land eigen zijn. Studenten in Europa zouden zich in enkele jaren een vreemde taal moeten eigen maken om te kunnen studeren. Dit laatste is op zich al een zware opdracht, waarom hem nog verzwaren? Is het onkunde, onwil, domheid of gewoon hoogmoed van onze Vlaamse ministers?

Mijn hoop blijft dat de nieuwe beweging van anders-globalisten, zich niet aansluit bij de macht en zich niet onderwerpt aan het taalimperialisme van vandaag. Als vlotpratend Esperantist ben ik het levend bewijs dat er een alternatief is.

Het valt te bewijzen dat tolken op tijd van een jaar zich de taal Esperanto kunnen eigen maken en toepassen in hun werk. Een gewoon arbeider, en nu bevind ik mij op eigen terrein, kan op enkel jaren zeer vlot Esperanto leren en gebruiken. Na een jaar studie van de taal, voerde ik een gesprek met een Chinese vrouw over de politiek in China, met een Braziliaan over geweld en racisme in Brazilië en met een Hongaar over het communisme in het Oostblok.

Er is maar één probleem: wanneer men Esperanto wil opdringen, verliest het al zijn kracht. De taal Esperanto is een voorbeeld van democratie, dus kan ze enkel geleerd worden door mensen die dit doen uit vrije wil. Esperanto is meer democratisch als taal omdat zij niet gebonden is aan een land of natie, en zeer belangrijk: er bestaan geen 'native speakers', mensen dus die als huistaal het Esperanto gebruiken (of misschien toch enkele, maar dan als zeer mariginaal verschijnsel). Dus wanneer twee mensen Esperanto praten, spreken zij beiden een taal die aangeleerd is, een tweede taal. Wanneer ik met bv. een Brit praat, en ik ken wel voldoende Engels, dan spreek ik een tweede taal, de antagonist niet. Ik ben dus in verdrukking op taalgebied. Bij een serieuze discussie een meer dan behoorlijke handicap, dacht ik. Groot voordeel van Esperanto is dat zij de perfecte brugtaal is wanneer het gaat over het leren van andere talen.

Ik meen dat het forum van de andersglobalisten de bodem is waar Esperanto kan groeien. Politieke bemoeienissen leiden enkel tot dwang, tot verlies van democratisch beslissingsrecht. Dat leert mij in elk geval de 'Bologna-verklaring'.

Een multiculturele samenleving is enkel mogelijk wanneer er respect bestaat voor de verschillende culturen, gebruiken en talen. Esperanto is het beste en meest democratisch alternatief om het taalprobleem op te lossen.

jakvo

Op vrijdag 4 oktober gaf de culturele attaché van Groot-Brittannië in Nederland, David Alderdice, tevens directeur van de British Council, een lezing in het Stedelijk Lyceum Zuid in Enschede onder de titel: 'Everybody should be raised bilingually because in 25 years' time Dutch will be a dead language'.

De Europese Esperanto-Unie vond de titel van de toespraak beledigend en ongepast tegenover Nederlandstaligen: "Excellentie, met pijn in het hart schrijf ik u omtrent de toespraak die op 4 oktober zal worden gehouden door de culturele attaché van Groot-Brittannië in Nederland," schreef Dan Van Herpe van de Europese Esperanto-Unie aan de Britse ambassadeur, Sir Colin Budd (http://www.lingvo.org/2/37).

Sir Colin Budd

Het antwoord van Sir Colin was bijzonder bevredigend: enkele uren later bezwoer hij ons officieel, in een Engelstalige brief, dat 'de ambtenaren van de ambassade noch deze van de British Council ooit zouden beweren dat het Nederlands op sterven na dood is'.

De Europese Esperanto-Unie biedt Sir Colin dus officieel haar verontschuldigingen aan omwille van het misverstand. EEU had dus een beetje te snel gereageerd omwille van de provocerende titel. Enkele uren na een e-post van de EEU met een verontschuldiging en een vraag naar meer informatie, telefoneerde de britse ambassadeur Sir Colin Budd naar Trevor Steele, algemeen direkteur van het Centra Oficejo in Roterdamo (hoofdzetel van UEA, de wereld-Esperantobond). Sir Colin wilde zo snel mogelijk uitleggen dat noch de Britse Ambassade noch de British Council de titel van de voordracht van David Alderdice, gekozen had.

De britse ambassadeur maakte de EEU er ook attent op dat het voorstel om Nederlandse kinderen tweetalig op te voeden omdat over twintig jaar het Nederlands uitgestorven zou zijn, op zich al absurd is. "Als dat zo was, zou men ze in één enkele taal opvoeden!". De ambassadeur verzocht Trevor Steele om aan alle esperanto-sprekers uit te leggen dat, hoewel de verspreiding van het Engels welkom zou zijn voor de britse diplomatie, Groot-Brittanië geenszins de dood van eender welke taal nastreeft".

De Europese Esperantisten, die reeds honderd jaar strijden voor taalgelijkheid en -verscheidenheid, zijn blij met de reactie van Sir Colin. Maar de Europese Esperanto-Unie begrijpt nog altijd niet waarom niet voor een minder betwistbare titel geopteerd werd. "Beter ware het geweest dat Britse diplomaten de school - het Stedelijk Lyceum Zuid in Enschede - zouden gewezen hebben op het feit dat een dergelijke titel voor Nederlandstaligen beledigend zou kunnen overkomen", verklaart Van Herpe. Volgens de Europese Esperanto-Unie is de toekomst van het Nederlands nochtans bedreigd. "Bedenk dat dit voorjaar Schiphol, de nationale luchthaven van Nederland, het Nederlands verwijderde van 80% van de voorheen tweetalige borden. Nu is het Engels dominant op Schiphol", betreurt Van Herpe.

Ook wat betreft de ernstige bedreiging die de overheersing van het Engels in Europa vormt, schreef de Europese Esperanto-Unie aan Sir Colin. "De ambassadeur antwoordde niet op dit onderdeel van onze brief". Van Herpe merkt op dat zowel in Nederland als in Vlaanderen in steeds meer personeelsadvertenties gevraagd wordt naar "native English speakers" (Zie http://

De luchthaven van Schiphol... of moeten we 'Schiphol Airport' zeggen?

www.lingvo.org/zz/2/15). Dat is discriminerend. Zelfs Nederlandse universiteiten, zoals de Hogeschool van Amsterdam en de Erasmus Universiteit, en Nederlandse firma's, zoals ABN Amro, geven de voorkeur aan kandidaten met "English mother tongue", boven zij die het Engels zelfs vrij goed spreken.

Volgens de Europese Esperanto Unie veroorzaakt taalongelijkheid niet alleen nadelen op de Nederlandse arbeidsmarkt. "Door deze wereldwijde taalongelijkheid verdwijnt er om de twee weken één taal. Als er geen verandering in de taalpolitiek komt, zal binnen honderd jaar tot 90% van de ongeveer 6.000 bestaande talen in de wereld uitsterven. Het is nu al zo dat we in de woordenschat van vele Europese talen een toenemende infiltratie van het Engels bemerken. De Fransen hebben het niet langer over 'fin de semaine', maar over 'weekend'. De Duitse jeugd is niet meer 'lässig', maar 'cool' en in Nederland draagt men geen 'modieuze kleren', maar een 'trendy outfit'. De enige manier om het Angelsaksisch taalkundig-cultureel imperialisme de wind uit de zeilen te nemen, is een democratisch alternatief aanbieden: een neutrale, eenvoudige taal die voor iedereen aanvaardbaar en haalbaar is. "Een plantaal, zoals Esperanto, voldoet aan deze voorwaarden", aldus Van Herpe. "Door het Engels op een voetstuk te zetten, werk je discriminatie en taalongelijkheid in de hand."

Sir Colin Budd antwoordde in zijn brief aan de Europese Esperanto-Unie evenmin op de bezorgdheid van de EEU omtrent de taalongelijkheid tussen het Engels en het Nederlands. "Het Nederlands mag dan al niet verdwenen zijn binnen 25 jaar, toch is het er, om verschillende redenen, niet al te best aan toe", zegt Van Herpe. De Europese Esperanto-Unie vindt bijvoorbeeld dat landen zoals Nederland en Vlaanderen te veel betalen voor het Engels. "Het economisch verlies blijkt onder meer ook uit het feit dat de niet-Engelstalige landen van de Europese Unie vorig jaar meer dan 10 miljard euro meer Engelstalige muziek, films en andere audiovisuele producten importeerden uit Australië, Nieuw-Zeeland, Canada, Engeland en de Verenigde Staten dan zij exporteerden naar die Engelstalige landen. Het Engels is zo dominant dat in Nederland en Vlaanderen nauwelijks nog Nederlandstalige films worden getoond".

Dafydd ap Fergus

IEDEREEN KENT ENGELS

Toch? Men kan er niet omheen. Onze leefwereld wordt er immers grondig mee bezoedeld. Maar... Engels kent ons niet.

Nemen we even een nummer (sept-okt 2002) van Het Wereldcentrum Zuiderpershuis (dat werkt met steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap). Bij de beschrijving van elke voorstelling (dans, muziek, theater) vinden we ook enkele regels (één of twee zinnen) in het Engels en het Frans. In dit beperkte materiaal treffen we op de aangeduide bladzijden volgende fouten aan:
p. 3: succesfully (successfully), p. 6: misthreated (mistreated), p. 7: Rampolokeng sardonic script (Rampolokeng's), p. 8: magnificant (magnificent), p. 10: tago's (tangos), opnieuw op p. 11: succesfully (successfully), 13: spized (spiced), 15: hommage (homage).

En het Frans? Toch stukken beter! Alleen "bijkomstigheden" lopen hier verkeerd: héritage africain (p. 7), maar verder "musique Africaine" (p. 3) en (p. 9) "troubadours Indiens" (kleine letters!); ook "compositeurs grècs" (p. 11) – geen accent graag!

C.D.

LA NOVA PIVo kaj LA GRIPO

Lang verwacht is toch gekomen: de nieuwe PIV is er! De beslissing tot het bewerken van een nieuwe versie van het bekende woordenboek werd door SAT in 1990 genomen. De herziening heeft dus 12 jaar geduurd.
Wat is er zoal veranderd kwa uitzicht?

Omvang
Het aantal pagina's is, voorwoorden, lijsten en andere toevoegsels niet inbegrepen, nagenoeg hetzelfde gebleven. De bladspiegel is echter merkelijk hoger en lichtjes breder geworden, de regels zijn 8mm breder, waardoor één zelfde tekst in de oude PIV 21 regels beslaat en in de nieuwe slechts 17 (geteld in het artikel 'zorgi', afdelingen 1 en 2). Daardoor is ruimte vrij gekomen voor de talrijke illustraties die de nieuwe versie opluisteren, voor het materiaal dat verschenen was in het 'Suplemento' van 1987 en voor een aantal nieuwe wetenschappelijke en technische woorden

De indeling van de artikels
is veel duidelijker geworden dankzij het feit dat de vetgedrukte koppen veel groter zijn dan de overige tekst. Dat is vooral handig als men naar een afdeling zoekt die slechts met één teken wordt aangegeven, zoal b.v. -o, -a, -i en -e.

Aanduiding van (on)overgankelijkheid
Een welkome precisering is gemaakt bij werkwoorden die vroeger vermeld waren als onovergankelijk (ntr) maar waarbij zonder kommentaar ook voorbeelden met overgankelijk gebruik stonden. Beide gebruiken worden nu duidelijk gescheiden met een a) en een b) (zie opnieuw onder 'zorgi' 1) of aangetoond door de afkortingen (tr aŭ ntr), zoals in het artikel 'koleri'. Dankzij een nieuwe rangschikking van de voorbeelden staan nu de verschillende mogelijke combinaties koleri iun, kontraŭ iu, pri iu voorop, en komen daarna de verdere voorbeelden uit de vorige uitgave. De behandeling van het artikel 'iri' is nog anders. Daar luidt het: 'iri' (principe ntr) 1. Moviĝi enz. iri etpaŝe enz., (tr) iri longan vojon enz. Bij 'antaŭiri', 'ĉirkaŭiri' en andere samenstellingen met 'iri' staat nu terecht (tr) i.p.v. (ntr). De behandeling van de werkwoorden is dus nauwkeuriger geworden.

Illustraties
Uit enkele gespreide steekproeven bleek dat op een totaal van 120 pagina's ongeveer 120 illustraties te vinden zijn, wat zeker een mooie verhouding is. De PIV is dus nu werkelijk "geïllustreerd". Er schijnt wel een zeker onevenwicht te bestaan in de keuze van de beelden, de plant- en dierkunde b.v. komen (veel?) meer aan bod dan andere domeinen.

De oude PIV bracht als toevoegsel 30 pagina's illustraties thematisch gerangschikt. De afzonderlijke afbeeldingen zijn nu in het woordenboek zelf opgenomen en staan bij het betreffende woord. Hierdoor geniet er de lezer veel meer van, maar soms verliest hij zo een interessant overzicht, zoals b.v. bij de verschillende bouwstijlen.
Voor schepen werd de thematische plaat wel behouden, ze staat onder het lemma 'ŝipo'. De geïllustreerde termen staan natuurlijk ook afzonderlijk, elk op zijn plaats in de alfabetische volgorde, maar jammer genoeg wordt aldaar niet naar de overzichtelijke plaat verwezen. Zo krijgt de lezer bij b.v. 'ferli' volgende definitie voorgeschoteld: 'fiksi brajlitan velon al jardo aŭ bumo per ~ilo'(!). Een blik op de thematische plaat volstaat om te begrijpen waar het om gaat, maar de verwijzing ontbreekt helaas.
Af en toe is een nieuwe overzichtstabel of -plaat ingelast. Bij 'folio' b.v. is een zeer interessante illustratieplaat gekomen voor de vormen van het enkelvoudig blad. Daarbij is n.b. een eigenaardige fuŝado gebeurd: de illustraties betreffen 'folio' maar ze staan tussen de artikels 'foko' en 'fokseno' en boven de tekstspiegel staat als leidwoord 'floro' (p. 350)!
Een leuke nieuwigheid is onder 'arbo' te vinden: een geïllustreerde vergelijking tussen drie soorten bomen en drie soorten struiken.
Nieuw zijn ook o.a. een indrukwekkende stamboom van de planten (p. 883) en van de levende wezens (p. 1255), een zeer nuttige tabel over de wiskundige bewerkingen (p. 813-4), de wiskundige simbolen (p. 1039), de elemententabel van Mendelejev, bij Mendelevo (waarom niet Mendeljevo?) te zoeken, niet bij 'elemento',
De thematische plaat 'Vesto' is integraal overgenomen. Waarom? Wie zal ooit het verschil moeten ontdekken tussen b.v. 'kaskedo' en 'robo'?. De hele plaat is op te delen in vier onderdelen: hoofddeksels, gewaden, kostuums en toebehoren. Ook hier weer wordt bij de afzonderlijke woorden niet naar de vergelijkende plaat verwezen. Omgekeerd staan dan weer in de tekst, onder 'ĉapelo', twee hoofddeksels die niet in de thematische plaat opgenomen zijn, namelijk 'bulĉapelo' en 'klakĉapelo'.
Ook de thematische plaat 'Muziko' is integraal overgenomen. Wie een afbeelding van een instrument zoekt moet weten dat hij niet terechtkomt bij de naam van het instrument, noch bij 'instrumento' maar wel bij 'muzikilo'. Bij 'kolono' staat een mooie vergelijkende illustratie tussen een dorische, een ionische en een korinthische zuil, maar bij geen enkel van deze laatste woorden wordt naar deze illustratie verwezen.

Dezelfde opmerkingen kan men maken betreffende de muziekinstrumenten, tandwielen e.a.

In het zeer interessante **voorwoord** brengt Michel Duc Goninaz, de algemene leider van de nieuwe versie, de verantwoording van de door hem ingevoerde wijzigingen, waarbij hij o. a. volgende punten bespreekt:

Eigennamen (p. 22)
De **keuze** van de eigennamen die een Esperantovorm krijgen is al altijd een heet hangijzer geweest. Duc Goninaz zegt hierover: "'Tamen, mi ne <u>sistemece</u> esperantigis tiujn proprajn nomojn, por kiuj ankoraŭ ne ekzistas sufiĉe firma tradicio aŭ facile aplikeblaj principoj" (p. 22, laatste regels, de onderstreping is van mij). De nieuwe uitgave volgt dus de traditie, die tamelijk chaotisch is en daarbij komt dan nog een (kleine? grote?) dosis eigen keuze.
Aan de PIVse behandeling van eigennamen heb ik een broertje dood. De modale esperantist moet nog altijd weten dat Kartezio = Descartes (met -zi- wegens 'cartésien'; hijzelf schreef in het Latijn Renati Descartes), Bodlero = Baudelaire (!), Rabelezo = Rabelais (waarom niet Rabelezio, zoals bij Kartezio, wegens 'rabelaisien' of Rablezo, zoals bij Bodlero?), Montanjo = Montaigne (met weergave van een verouderde uitspraak). Lafonteno krijgt een Esperanto kleedje maar Rousseau niet (Rusoo?), Chopin wel (Ŝopeno) maar Schubert niet, Shakespeare en Byron wel (Ŝekspiro, Bajrono) maar Chaucer en Keats niet (Ĉosero?, Kitso?) enz. Bij de keuze en de ongevere fonetische weergave van aardrijkskundige namen zijn ook soortgelijke 'strangaĵoj' te vinden, maar hierover in een volgende aflevering.

Voor de namen van **vrouwen** wordt in navolging van het Fundamento en van Zamenhofse vormen de uitgang -o gebruikt, bij de andere niet. Zo werd b.v. 'Atena' behouden met een a-uitgang. DG merkt op: 'Tio neniel malpermesas uzi aliajn formojn laŭplaĉe, ĉar la personaj nomoj estas marĝena parto de la leksiko, kiu ankoraŭ ne povas esti senmanke reguligita.' (p. 23). Het blijft dus een hutspot. Vgl. nog Hera (helena diino) naast Hero (pastrino de Afrodito), Noa (een man) naast 'noo' (de naam van het Japanse drama), enz. Soms spelen de suffixen ons parten, b.v. 'Votano: Germana nomo de Odino'. En bij Odino: 'la ĉefa dio en la ĝermana mitologio'.

Bij de namen van **landen** en teritoria (p. 23) schrijft DG een goede kritiek van het huidige gebrekkige sisteem, waarin b.v. verkeerdelijk een Frans eenheidsvolk wordt verondersteld (Francoj), levend in een Franc-ujo, terwijl b.v. de IJslanders verkeerdelijk niet als een eenheidsvolk worden beschouwd. Zij zouden moeten 'Islandoj' heten, levend in een terecht genoemd 'Islandujo'.
Wat de **samengestelde woorden** betreft (p. 24) behandelt Duc Goninaz bepaalde samenstellingen zoals 'dependi', 'eldoni', 'kortumo' e.d., waarin de semantische band met het oorspronkelijk grondwoord niet meer aangevoeld wordt. In de nieuwe PIV werd geen gevolg gegeven aan de tendens zulke samenstellingen als afzonderlijke woorden te beschouwen.

Samengestelde of afgeleide vaktermen (p. 26)
Veel voorkomende woordelementen hebben het statuut van voor- of achtervoegsel gekregen. Zo was b.v. 'tele'- vroeger 'internacia teknika vortero', nu 'prefikso', '-graf' was vroeger 'helendevena elemento de scienca vorto', nu 'sufikso'.

Samenvattend kan men zeggen dat de nieuwe versie van de PIV aangenamer is om te gebruiken. Hij oogt en is ook moderner. De volledige titel luidt 'La nova plena ilustrita vortaro de Esperanto', Uitgave 2002 van Sennacia Asocio Tutmonda, 15mmx24mm, 1264 pagina's. Prijs: 70 euro. Verkrijgbaar bij FEL.

LA SANO, LA SANSTATO

Eerste strofe van een gedicht uit "La ĝoja podio", (p. 89-90).

Moeilijke woordjes: Regel 1. fantom' *spook*; 2. militon *oorlog, accusatief naar het model* 'iri Parizon'; 3. flag' *vlag*; 4. civiton *stad*; 5.penetros funde de *zal diep binnendringen in;* 6. sanktej' *heiligdom*; 7. por' *porie*; 8 kiom ajn rapide *hoe vlug ook*

Grip', grip' hura!

La gripfantom', moderna plag',
Reiras nun militon.
Jam naztukoj, ĝia flag',
Invadas la civiton.
La grip' penetros funde de l'
Sanktej' de mia citadel'
Tra ĉiu por' de l' haŭto,
Kaj kiom ajn rapide mi
Forkuras de l' epidemi',
Ĝi sekvas min per aŭto!

De schrijver is Raymond Schwartz (1894-1973), Franse esperantist vooral bekend als humorist en satirist. Het gedicht is een goed voorbeeld van de luchtige cabaretstijl die hij meesterlijk hanteerde. Het is verschenen in "La ĝoja podio" (Het vrolijke podium), een verzameling poëzie en proza. De schrijver is zó bekend in Esperantio, dat hem een plaats werd toebedeeld in de PIV: *Ŝvarco ..., ŝvarcaĵo: humuraĵo, ple ofte bazita sur vortludoj, laŭ la stilo de Ŝvarco.*

Malvarmumo, gripo

Kiujn malagrablaĵojn kaŭzas gripo? (fe-, lac-, kap-, naz-)

febron, lacegon, kapdoloron, nazkataron

Kiuj korpopartoj estas precipe trafitaj?

la spiraparato, la digesta aparato

Kial oni evitu la ĉeeston de gripulo?

La gripo estas kontaĝa *(besmettelijke)* malsano

Kiuj estas la simptomoj de simpla malvarmumo?

gutanta nazo, kataro, korizo = rinito *(neusverkoudheid)* aŭ male ŝtopita nazo

Kiel oni nomas iun, kiu suferas de/je nazkataro?

muknazulo, nazkatarulo, nazlikulo, nazfluulo (muko = *slijm*)

een druipneus hebben

havi muknazon, nazkataron

Kiuj estas kontraŭgripaj medikamentoj?

oni prenas aspirinojn aŭ oni lasas sin vakcini

Ekzistas speco de somera malvarmumo. Kiel ĝi nomiĝas kaj kio kaŭzas ĝin?

Fojnokataro pro florado de gramineoj *(grasgewassen)*, ankaŭ nomata fojnofebro, somera astmo

Ne ekzistas terno[1] sen nazo nek fakto sen bazo[2].

[1] *het niezen*

Febro

Per kio oni mezuras febron?

per termometro

Kion oni faras per la termometro?

oni prenas/mezuras la temperaturon de la korpo

Febro de 41 gradoj Celsius estas .... febro, ... temperaturo.

forta, alta

Febro ... 39 gradoj Celsius; 39 gradoj .... febro.

de, da

Febro de 37,5 gradoj Celsius estas .... febro, ... temperaturo

malforta, malalta

Se la febro iĝas pli forta, la temperaturo .../...

kreskas, altiĝas

Li havas nur 35 ...!
Lia temperaturo devus esti unu grad- pli alta!

gradojn; gradon

Ekde kiom da gradoj oni havas febron?

ekde ĉirkaŭ 38 gradoj

Diru pli koncize: "Li havas febron!"

Li febras

Kiaj drogoj estas kinio kaj aspirino?

senfebrigaj drogoj

Je kio suferas tiuj, kiuj ne toleras esti apud fojno?

Ili suferas je fojnofebro/fojnokataro/somera astmo

Ili estas alergiaj ....

al polenoj

Sano, sanstato

1. sano = stato de iu aŭ io sana
   sana = normale funkcianta
2. sanstato = farto
3. farto = stato de ies sano

Kiel Zamenhof uzis tiujn terminojn? Kp.:

Akvo kaj pano servas al	1
Per tro multa varto[1] malboniĝas la	3
Mi deziras al vi bonan ...n !	1
Kun la bona ... de via persono estas ligita	3
ankaŭ la bona ... de nia tuta afero.	3
Trinki pri ies	1
Nenio pli grandan mizeron prezentas, ol se ... mankas kaj ŝuldoj turmentas.	1
Taksi[2] la ...n ni lernas en malsano.	1
kp. ankaŭ:	
Via ... estas zorgiga.	2

[1]varto *oppas, verzorging; te veel verwennen is schadelijk,* [2]*schatten, waarderen.*

Zorgiga sanstato

- Kara amiko, vi ne estas tre fortika, via sanstato estas del-, mal-, mal-.

delikata, malbona, malforta

- Jes, mi scias, mi jam ... kuraciston.

konsultis *raadplegen*

- Certe, vi ne povas neg-, mal- vian sanon!
Ĉu li skribis ...?

neglekti = malzorgi *verwaarlozen,* skribis recepton

- Mi spertis dorsodoloron ne profundan, nur sup- kaj ob-..

supraĵan *oppervlakkig,* obtuzan *dof, gesmoord*

Ĝi estas tute el-, el-, to-.

elportebla *uit te houden,* eltenebla *verdraaglijk,* tolerebla *dragelijk*

- Ne estu tro malz-: tiu simptomo povus esti .....

malzorgema *niet zorgzaam,* grava

- Ne troigu! Ĝi estas nek zo-, nek pri-!

zorgiga *zorgwekkend,* priatentinda *de aandacht waard*

- Ni esperu, ke tiu obtuza doloro ne iĝos ak- (ne ak-)!

akra *scherp, bijtend, doordringend, hevig* akriĝos *verscherpen, enz.*

Doloro

Por lokalizi la fonton de la doloro la kuracisto demandas: "Kie vin.......?" "Kie vi ....?"

Kie doloras vin?
Kie vi havas/sentas doloron?

Se vi frapas vian fingron per martelo, vi .... la fingron.

dolorigas al vi la fingron

Kaj tiam la fingro dolor-.

doloras (vin)

Kion fari se oni estas (dolor)sentema?

oni devas sin hardi, sin trejni, oni sin hardu, trejnu

Se ies paroloj vundas vin, tiuj paroloj estas do--, of--, pi--.

dolorigaj paroloj (vundantaj), ofendaj *beledigende*, pikaj *stekende*

> Ilia lango estas vundanta sago[1x].
> Ofte ne pripensita parolo vundas kiel glavo[2z].
> Piki al iu la vundan lokon[3z].

[1]*pijl*, [2] *zwaard*, [3] *bij iem. de gevoelige plek raken*

Pardonu! Mi dol- surtretis vian piedon!

dolorige

Mi dol- al vi la piedon!

dolorigis

Mi devas iri al la dentisto: mi havas dol- denton.

dolor(ig)an

Post tro rapida kuro oni kelkfoje sentas en la flanko --doloron.

pikdoloron

Ĉe humida vetero ... ... mia reŭmatismo.

min doloras

> Al loko dolora ni manon etendas -
> al loko ĉarma okulojn ni sendas.[z]
>
> Kulo *(mug)* nenion valoras,
> sed ĝia piko *(steek)* doloras.[1z]

[1]*Kleine oorzaken hebben soms grote gevolgen.*

Ekzerco *Kompletigu la frazojn (solvoj supre).*
Ies lango povas esti ... sa-.
Ofte ne pripensita parolo ... ...
Piki al iu ... ...
Al loko dolora ... ... , al loko ĉ- ... ...
Kulo ... ..., sed ĝia ... ...

MEN SCHRIJFT ONS

'rollater'

De heer Ruigrok meldt dat hij voor dit hulpmiddel 'rulĉareto' gebruikt met iemand die weet waar het over gaat en 'rulapogilo' als dat niet het geval is.

'eksterulo'

Een leerling van Mw Schouten-Buys vertaalde 'eksterulo' met 'buitenstaander', een andere met 'buitenmens'. Hoe drukt het E° het verschil tussen die twee uit?

PIV kent 'eksterulo' alleen als extern leerling of extern geneesheer. Middelkoop heeft voor 'buitenstaander' 'eksterulo', maar voor 'eksterulo' 'extern leerling' en voor 'externaat' 'eksterula lernejo'! Beide laatste ook zo in Le Puil (Grand Dict. Fr.-Esp.).

'Eksterulo' heeft dus een welomschreven betekenis.

Van Dale Ndl.-Fr.: 'buitenstaander' = profane, non-initié, étranger, dus: profano, laiko, fremdulo.

Een buitenstaander die zich in het gesprek mengde zal wel hoogst toevallig als 'profano, laiko' of 'fremdulo' kunnen bestempeld worden. Al naar gelang van de situatie kan men misschien spreken van een 'nekoncernato, ne-inicito' (niet ingewijde), mogelijk ook 'nekonato', maar toch ook, dunkt mij, ondanks de definities van de woordenboeken en als de context duidelijk genoeg is: 'eksterulo'.

'Buitenmens' nu. Ontbreekt bij Middelkoop . In VD Ndl.-Fr.: buitenmens = 'amateur de grand air; campagnard'. Engels: outdoorsman, -woman. Dus: 'ŝatanta la kamparon', figuurlijk: 'esti kamparano', maar ook: loĝanto de la kamparo, kampara loĝanto. Ook eenvoudig 'mi estas kamparano' indien door de context duidelijk is dat dit figuurlijk gemeend is. Betere suggesties altijd welkom!

UITWERKING
VAN VORIGE VERTAALOPGAVE
Emma Brunt "Ondingen",
in HP/DE TIJD", 12-10-2001, p. 89

La plej nova (freŝdata) tipo de malkodilo/elkodilo estis tutsimple forlasita ĉe mi de mishumorulo (fihumorulo) en polvoŝirma mantelo (polvo-surtuto), kiu igis min subskribi ricev-ateston kaj sekve forkuris, dum li riproĉe kriis al mi super sia ŝultro: "Nu aŭskultu, sinjorino mia, se mi krome devus instali tiujn aĉaĵojn, mi povus labori senfine. Mi jam nun malfruas laŭ mia plano".

Kaj for li estis. Kun postlaso de la kartona skatolo, kiu enhavis krom la malkodilo/ elkodilo ankaŭ tri tute nedifineblajn (misterajn) kabletojn kaj libreton de uzindikoj (uzinstrukcioj) en la timiga teknospeak por progresintoj.

Cetere mi tute ne volas (intencas) koketi per/ fanfaroni pri mia manko de teknikaj kapabloj (teknika lerteco), ĉar en la feminismaj jaroj sepdek oni rigardis tion kiel malestimindan sintenon de infanecaj virinetoj.

Krome mi tiam estis leganta la klasikan verkon de Robert Pfirsig, 'Zen and the Art of Motorcycle Maintenance', kaj eksciis per/el ĝi, ke racia uz(ad)o de teknikaj rimedoj eblus nur, se la homoj forlasus sian malfidon al la pensmaniero, el kiu tiuj rimedoj fontas (sur kiuj ili baziĝas) kaj ĉesus trakti la maŝinojn en sia ĉirkaŭaĵo (medio), kvazaŭ ili estus danĝeraj sorĉaj/magiaj skatoloj.

Uitwerking van opgaven, vragen en/of opmerkingen uitsluitend en rechtstreeks aan de redacteur van de rubriek sturen: Emiel Van Damme, Albert -I- straat 44, B-1703 Schepdaal.

Hoe staat het met het project dat op termijn een stabiele extra inkomensbasis moet verzorgen voor FEL en het Esperanto Centrum te Antwerpen?

De reacties in Esperantujo variëren van afwachtend tot laaiend enthousiast. Maar we mogen toch stellen dat de weerklank sterk neigt naar actieve of passieve steun, en dat steekt de ploeg zeker een hart onder de riem, want ze werken er erg hard aan. Zoals de nuchtere Gerd Jacques het onlangs kernachtig zei tegen een verantwoordelijke: "Als er niets gebeurt, kunnen we nu stilaan de inboedel beginnen veilen". Schoktherapie? Nee, realiteit.

Daarom zijn we ook zo blij met de spontane feedback van Flory, Grégoire, Hugo Rau, Henri, Ans en Hans Bakker en zovele anderen. Dank, Mireille, Iwona, Roland, Angelos, Rob enz. En zeker Agnes die véél praktische zaken ondersteunt..., dank voor de communicatie-mogelijkheden/vertalingen/suggesties die ons worden geboden in dit eigenste blad, in Monato, in de clubs.... Eerst Kalmthout, dan Kortrijk, Brugge, Oostende, Brussel, Peer... er is heel wat werk aan de winkel om te informeren over de diverse facetten van het project.

Wat gebeurt er nu concreet?
Paul zette zich volop achter het schitterende en inspirerende project Nutru la Infanojn (zie ook verderop, op de webstek *www.esperanto.be*, op *www.nourishthechildren.com* en MONATO van deze maand). De verkoop van dagelijkse producten en gezondheid stijgt traag maar gestaag; Anne reist in haar 'vrije tijd' dit najaar zowat alle lokale clubs af om te praten over enerzijds de zakelijke opportuniteiten, - met daarbij hartelijke dank aan allen die hierover reeds hebben gepraat met kennissen, familieleden, collega's die eventueel een dikke boterham willen verdienen als hoofd- of bijverdienste (met steeds weer het makelaarsloon dat naar FEL gaat), die zakengerichte sessie worden dan meestal gevolgd door een informatieavond over gezondheid en voedingssuplementen. Zo spelen we op de korte en de lange termijn: inkomen door actieve partners en inkomen door verkoop van de producten. Dat het degelijke producten met kwaliteit betreft, hebben reeds velen ervaren, en dat het geen enggeestige vorm van 'piramidale verkoop' is, weten ondertussen ook al veel mensen, hoewel de schrik voor profitariaat en dubieuze praktijken (we kennen allemaal wel de dramatische verhalen, nietwaar?) er bij velen sterk in zit. Aangezien er in dit bedrijf echter niet met eigen stocks wordt gewerkt en er een uitgebreide geld-teruggarantie is (ook voor de distributeurs!) moet men daar alvast geen schrik voor hebben.

Producten in en uit de kast
Navraag bij de gulle kopers van de sponsorpakketten à 75 EUR (zie voor de samenstelling en de info de webstek *www.esperanto.be*) gaf een eerder verrassend resultaat: velen kochten het uit pure solidariteit - wat uiteraard sympathiek is - maar zetten het dan verder in de kast. Maar het was juist de bedoeling om een breed gamma producten én stalen te laten uitproberen, en te laten zien of het banale zaken zijn of dat er toch een concreet verschil merkbaar is. Samen met een pàk info - ook in Esperanto en met een speciaal Nederlands tijdschrift over gezondheid. Velen hebben het pakket gekocht uit solidariteit, maar degenen die het ook echt uitprobeerden, hebben zeer positief gereageerd: sommigen over die antiallergene deo zonder aluminium, anderen over de pittige douche'scrub', velen over de speciale tandpasta.

Toekomstperspectieven?
Wat het project zelf betreft: het was voor de zwaar overbelaste mensen van het centrum zelf - Paul en Gerd - onmogelijk om tijdens en na de vakantie voldoende ondersteuning te bieden, daarom wordt de proefperiode wellicht iets verlengd. Ik wens hierbij vooral Paul Peeraerts te danken, die zich - met de weinige tijd waarover hij beschikt, zijn schouders mee onder dit project zet. Hij is degene die de kwaliteit kent (door royaal zelf van alles uit te testen), die alles privé voorfinanciert én die mee zorgt voor redactie, vertalingen enz.

Of het centrum overleeft of niet, kan vandaag niemand zeggen. Maar hij kan in elk geval zeggen dat hij niet enkel medestichter was, maar ook tot het bittere einde met zijn team zal gevochten hebben.

In verscheidene Esperantogroepen hebben er deze maanden lezingen plaats over het Sponsorporject van de Vlaamse Esperantobond. Daar op het ogenblik meer financiële armslag zeer belangrijk is voor het Esperantocentrum, nodigen we iedereen daar graag op uit.

7 november: Esperanto-club Peer*
20 november: Esperanto-club Brussel*
2 december: Esperanto-club Oostende*

Anne Tilmont
(* zie p 16: Clubprogramma's)

Speciaal project: Voed de Kinderen
(Nutru la Infanojn - Nourish the Children)

Solidariteit in een notendop:
- Voor wie echt iets wil doen voor ondervoede kinderen, maar niet goed weet hoe.
- Maar ook voor wie iets anders wil dan (vaak overbodige) cadeaus geven aan mensen die 'alles al hebben'
- Voor clubs die Dienst aan de Gemeenschap hoog in het vaandel dragen

Men heeft geconstateerd dat de bijvoeding die aan jongeren in de Derde en Vierde Wereld wordt gegeven, van onvoldoende kwaliteit is: veel maagvulsel en weinig echte voedingswaarde voor kinderen in volle groei. Veel Afrikaanse stammen verteren bijvoorbeeld de geleverde melkproducten niet en krijgen er diarree van.

Nu Skin Enterprises - het bedrijf dat het Sponsorproject ondersteunt - ging een alliantie aan met een bedrijf dat Vitameal produceert; volle rijst , linzen (=eiwitten/vleesvervanger) en boordevol vitaminen, ijzer, calcium enz. De stevige verpakking mag heet, koud, nat worden, het geeft geen krimp. Het pakket geeft na 30 minuten koken (om bacteriën te doden) 30 kindermaaltijden en is vegetarisch, halal en kosher dus kan wereldwijd worden ingezet. De smaak is neutraal en kan worden aangepast per cultuur: met kruiden, groenten of vlees, in tortilla's enz. De distributie van de pakketten gebeurt via het Rode Kruis, Feed the Children, Verenigde naties enz. Eerst in Guatemala, Roemenie, Malawi of kaj Svaziland, maar ook in arme Indianenstammen of aan slecht gevoede bejaarden (zelfs in de Westerse wereld!).

Men gebruikt de voedselpakketten ook strategisch: zo worden in Pakistan de pakketten enkel vanuit de scholen verdeeld, wat maakt dat er nu in diverse regio's zowat alle meisjes naar school mogen tegenover vroeger 7%. Er werden ondertussen al ruim meer dan een miljoen maaltijden verstrekt, hoewel het hele project nog slecht enkele maanden geleden is opgestart.

Promotor is de bekende topmanager Lee Iacocca, die eertijds het automerk Chrysler van het faillissement wist te redden. Het enthousiasme van de 13.000 (!) deelnemers aan het bedrijfscongres in Salt Lake City in september was zeer groot, zodat er ondertussen wellicht al heel wat extra werd gesponsord. Anne Tilmont proefde zelf een hapje Vitameal en ging er naar de persconferentie rond het thema, waar bleek hoezeer de directeur van het bedrijf zelf achter dit project staat, en oprecht hoopt dat de wereldwijde partners er in slagen om een zeer groot deel van de ondervoeding op te kunnen vangen.

Kosten voor Vitameal
(pakket met 30 gesponsorde kindermaaltijden) 31 EURO Verzendkosten worden gedragen door het bedrijf zelf, dat een pakket extra schenkt per 25

gesponsorde pakketten. Het Sponsorproject ontvangt hiervoor de gebruikelijke commissies.

Voor bestellingen (eenmalig of in een maandelijkse doorlopende gift, steeds opzegbaar), neemt u contact op met Paul Peeraerts of Gerd Jacques op 03/234.34.00 (werkdagen) of uw eigen clubverantwoordelijke voor het sponsorproject. Voor de permanente levering kan u een eenmalige bijdrage van enkele euro schenken, om het administratieve budget van het centrum te verlichten (openen van een internationaal klantennummer)

Noot: De gebruikelijke volledige geld teruggarantie blijft gelden maar wordt hier licht ingeperkt. Na 30 dagen gaat men er vanuit dat de pakketten aan de humanitaire instellingen zijn afgeleverd en kan men zijn geld niet meer terugvragen... wat ons uiteraard logisch lijkt.

Anne TILMONT
Cité des Carrières 10
1430 REBECQ
T 067/63 79 74 Fax 63 81 37

Suske en Wiske internationaler dan ooit!

Zoals reeds aangekondigd in Horizontaal 196 (juli/augustus 2002), werd er voor het eerst in de geschiedenis van deze stripreeks ook gewerkt aan een Esperanto-vertaling.

Suske en Wiske verschenen reeds in minstens 20 vertalingen, de meest bekende bij ons is waarschijnlijk de Franse: Bob et Bobette. Suske en Wiske bestaan ook nog als:

- Neelsie & Miemsie (Afrikaans)
- Zé & Maria (Braziliaans)
- Bo Bu & Bo Be Te (Chinees)
- Finn og Fiffi (Deens en Noors)
- Ulla und Peter, Frida und Freddy (Duits)
- Willy and Wanda, Spike and Susy (Engels)
- Anu ja Antti (Fins)
- Bobi kai Lou (Grieks)
- Siggi og Vigga (IJslands)
- Susuka to Wisuka (Japans)
- Lucius et Lucia (Latijn)
- Bibi & Baba (Portugees)
- Bayankaap & Bayanam (Tamil)
- Dada & Beibei (Taiwanees)
- Baga & Basang (Tibetaans)
- Finn och Fiffi (Zweeds)

Het eerste Esperanto-album van *Suske en Wiske*, is nu bij de Vlaamse Esperantobond te koop voor slechts 7,42 EUR (+ verzendingskosten):

Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
03/234.34.00

Voor de meest gebruikte tekstverwerkings- en postprogramma's zou het typen van de Esperanto-letters eigenlijk geen probleem meer mogen zijn, want al deze programma's ondersteunen Unicode (met als belangrijke uitzondering Eudora, het meest gebruikte niet-Microsoft postprogramma).

In de praktijk blijkt het gebruik van sneltoetsen en macro's voor de doorsnee computergebruiker echter toch nog een groot obstakel.

Al een hele tijd bestaat hiervoor het eenvoudige hulpprogramma 'Ek!', maar vorige versies hadden problemen met Belgische toetsenborden. Bij de nieuwste versie 3.3 is dit opgelost.

Het installatieprogramma (ek33inst.exe, 295 kB) kan gedownload worden van http// www.esperanto.mv.ru/Ek/. Als het naar de eigen computer gekopieerd is, gebeurt de installatie zo goed als vanzelf na dubbelklikken op de bestandsnaam. De voorgestelde instellingen kunnen gewoon aanvaard worden. Ze later wijzigen is eenvoudig.

Na installie verschijnt een nieuw icoontje 'Ek' op de taakbalk (rechtsonder op het scherm naast het klokje):

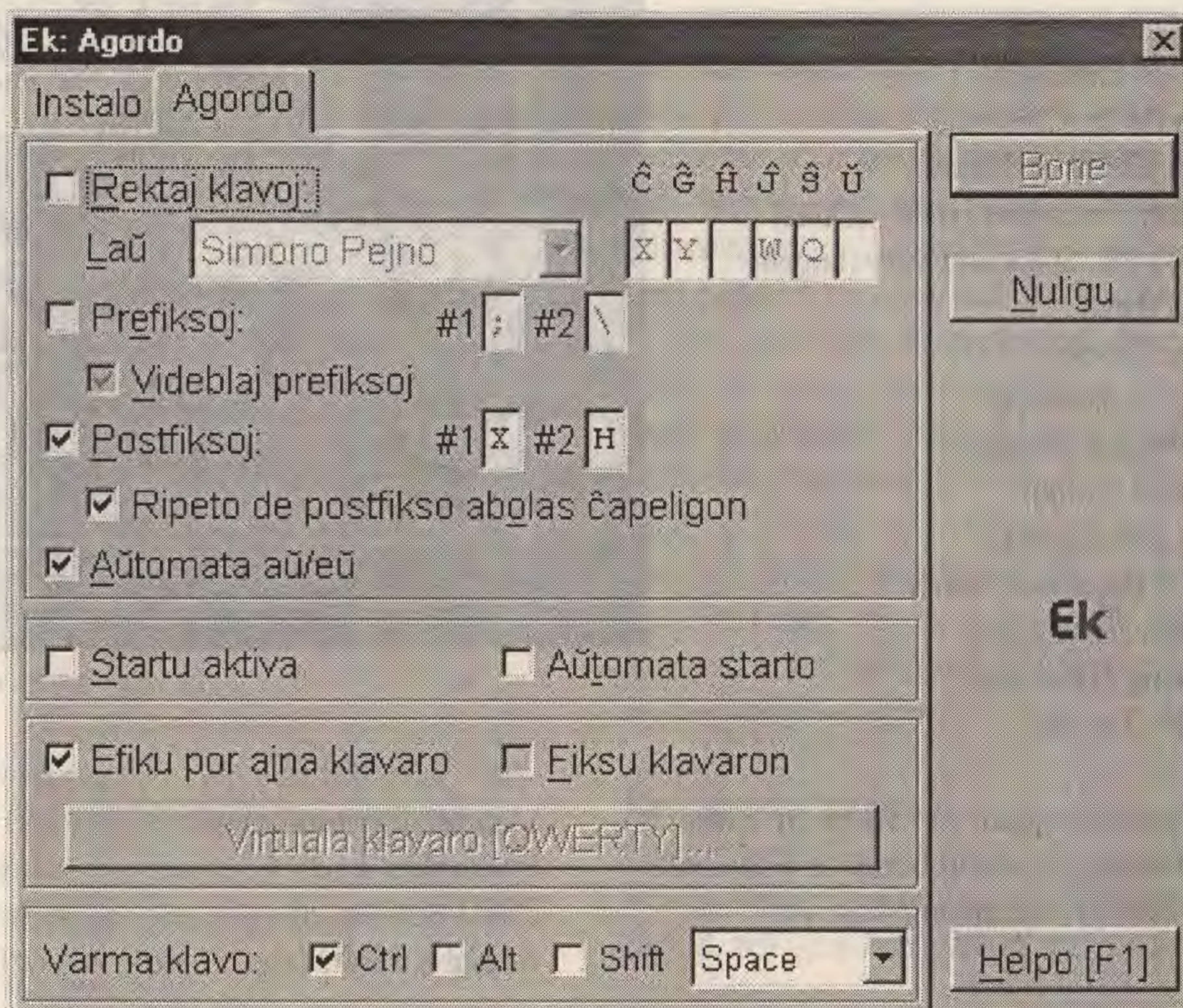

Na het aanklikken van dit icoontje met de rechter muisknop verschijnt een menu met 'Haltu' (om het programma te stoppen), 'Helpu' (om helpinformatie te vragen) en 'Agordu' (om het programma aan te passen aan de eigen voorkeuren - zie onder dit artikel).

Bij de standaard-installatie zijn alle gebruikelijke toetscombinaties ingeschakeld (met kapje, met h, met x). Afhankelijk van de gebruiker kunnen met 'Agordu' combinaties in- en uitgeschakeld worden. De x-combinatie is de meest gebruikte en levert minst conflicten op met andere talen; de overige combinaties zouden dus kunnen uitgeschakeld worden. Bij 'Helpu' is alle informatie over de mogelijke instellingen te vinden.

Bij het versturen van post moet natuurlijk rekening gehouden worden met de ontvanger als diens programma geen Unicode aankan, zal hij niet de juiste tekens te zien krijgen!

Roland Rotsaert

Nederlands in Wallonië

Van de leerlingen in het secundair onderwijs in Wallonië leert minder dan de helft Nederlands als tweede taal. De anderen maken gebruik van de mogelijkheid Engels of Duits als tweede taal te kiezen. Dat blijkt uit cijfers van de Franse Gemeenschapsregering. In het secundair onderwijs in Vlaanderen wordt Frans verplicht onderwezen als tweede taal. In het Franstalig secundair onderwijs is enkel in Brussel het Nederlands verplicht als tweede taal. (Metro, 14/10/02)

Uitstervende talen

'Scientific American' van augustus 2002 publiceert een artikel over het groot aantal talen (van de nu nog 5000 tot 7000 in de wereld) dat definitief dreigt te verdwijnen. Een citaat"Ultimately, the answer to the problem of language extinction is MULTILINGUALISM." Midden augustus was het artikel ook te lezen op http//www.language-archives.org/news.html. (BJA)

Vluchtelingen

'Alhoewel ik enkel Nederlands en een mondje Engels praat, is communicatie geen struikelsteen. De taal van het hart overwint alles. We leven hier in harmonie samen.' (Een 'educatieve vakantieganger' van De Passage in Westende, Het Volk, 19.8.2002)

Duitsland

Nog niet lang geleden werden buitenlandse informaticaspecialisten naar Duitsland gehaald. Nu het slecht gaat in de sector worden velen afgedankt. Omdat ze zelden Duits kennen hebben ze nauwelijks kans op ander werk en zijn dus verplicht naar hun land van herkomst terug te keren. (Der Spiegel, 36/2002)

Uitzendkrachten

In een enquête werden 12.000 uitzendkrachten aan de tand gevoeld omtrent hun talenkennis. Van de 26 betrokken landen scoren Frankrijk en Duitsland het zwakst qua beheersing van het Engels in een professionele context (slechts 10%). Na het Engels zijn Spaans, Frans en Duits de vreemde talen die de bedrijven verwachten in de bagage van hun medewerkers.51 % van de ondervraagden verklaarde een tweede vreemde taal te kennen, en 10% een derde. (Metro, 4.9.2002, uit een nieuwsbrief van Universal Communications, www.ucww.com)

Bretoens

Het Bretoens, de laatste nog levende Keltische taal, is op sterven na dood. Amper 300.000 van de vier miljoen inwoners van Bretagne kunnen hun oorspronkelijke taal nog verstaan en meer dan 80% van hen is ouder dan 60. (Metro, 27.9.2002, www.ofis-bzh.org)

Gelijke kansen voor doven en slechthorenden

Een kwart van de West-Vlaamse provincieraadsleden volgt vanaf september een cursus gebarentaal. Vanaf 2003 zullen de nieuwsuitzendingen van de regionale televisiezenders ondertiteld worden. (Persbericht Provincie West-Vlaanderen)

Ook de moedertaal is een probleem

Het is nog steeds op de eerste plaats de kennis van de moedertaal die een struikelsteen vormt om politieagent te worden. 30 tot 40% van de kandidaten haakt af wegens onvoldoende kennis van de eigen taal. (Brussel Deze Week, 3.10.2002)

Esperanto

Russisch leren via Esperanto

Massimo Ripani <xenoitaly@hotmail.com> verstuurt gratis lessen Russische (geschreven in het Esperanto).senpagaj lecionoj (verkitaj en Esperanto). (TEJO-Aktuale, via ret-info)

De gegevens over de clubprogramma's moeten op de redactie toekomen vóór de 1ste van elke even maand. Laat-tijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFO-pagina opgeslagen, zodat men via het internet het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen of bekijke men de colofon.

AALST
La Pioniro
Volgende bijeenkomst: 26 november om 20 uur in CC De Werf, 4e verdieping, zaal 3.
Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Iedereen is welkom.

1 nov.: tafel-spelen
8 nov.: Zico Marcus Sikosek uit Duitsland over zijn boek "Esperanto sen mitoj"
15 nov.: Dafydd ap Fergus: "is het waar dat Esperanto mislukt is en geen cultuur heeft?"
22 nov.: thema nader te bepalen*
29 nov.: thema nader te bepalen*
6 dec.: Daniel Durant uit Frankrijk over het "WereldFonds tegen Honger"
13 dec.: Zamenhoffeest (feestmaaltijd om 19u30, met poëzieavond door Iwona Kocieba en Karlo Lebaigue)
15 dec: (zondag) Kerstfeest voor kinderen
20 dec.: Paul Peerarts over Kaspersky-anti-virus
27 dec.: vertaling
3 jan. 03 Nieuwjaarsreceptie
17 jan. 03 Jaarvergadering (met verkiezing van het nieuw bestuur) Kandidaat-bestuursleden gelieve zich te melden.)

Meer details over het programma kan je vinden op de web-pagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Of telefonisch via 03 234 34 00.

BRUGGE
Paco kaj Justeco
Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. Bijeenkomst: 2de donderdag van de maand vanaf 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: 050 35 49 35.

BRUSSEL
Esperantista Brusela Grupo
Wie een beeld van de mogelijkheden van het Esperanto wil krijgen, kan eens een kijkje komen nemen. Hier komen immers Esperantosprekers van tien verschillende moedertalen samen, en er wordt louter Esperanto gesproken om niemand uit te sluiten. (Uitgezonderd tegenover geïnteresseerden uiteraard.)

20 nov.: NuSkin-voorstelling

Elke week op woensdag samenkomst van 18.30 tot 20.00 uur. Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14.

GENT
La Progreso
De bijeenkomsten starten om 20 uur.

22 november: Agnes Geelen: belevenissen in Afrika en ontmoetingen met jongerenbeweging in Togo, Ghana en Benin
december: geen clubavond
24 januari: jaarvergadering en gezellig etentje

Clublokaal: "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02. Voor actuele informatie over ons programma kan je terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/gent.

HASSELT
Esperanto-klubo Hasselt
Elke 1ste en 3de dinsdag van de maand Esperanto-conversatie van 20 tot 22u. in het CC van Hasselt. De eerste vergadering is er een programma, de tweede een cursus "Spreken in Esperanto". Het programma werd nog niet vastgelegd. Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

KALMTHOUT
La Erikejo
Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein

10, 2920 Kalmthout.

21 november: Tafelspelletjes: Ilse Jaques brengt ter lering en vermaak enkele tafelspelletjes mee.
Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE
Esperanto-Grupo "Meza Zelando"
Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: 056 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk.

Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.
Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer er een verandering van locatie is.

LEUVEN - Esperanto 3000
Onze activiteiten gaan steeds door in het CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven.

Elke maandagavond in oktober, november en december (van 19.30u. tot 22.00u.) organiseert Esperanto 3000 een basiscursus Esperanto.
De gevorderden sleutelen wat aan hun esperantokennis op de eerste en derde woensdag van de maand (20.00u. tot 22.00u.).
De tweede woensdag organiseren we in Leuven onze Vespero 3000 (20.00u.-22.00u.), een voordrachtenreeks in het Esperanto over heel uiteenlopende onderwerpen:
13 november vertelt Helena Van der Steen ons iets over de Maya cultuur.
11 december (tevens ook Zamenhofdag met gratis taart!): Frederik Vandenbrande legt ons uit hoe we moeten composteren en geeft enkele praktische tips.

Zoals steeds gaan al onze activiteiten door in het Cultureel Centrum, Brusselsestraat 63, Leuven. Voor de meest recente informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/esperanto3000.

LONDERZEEL
Cursus voor beginners elke dinsdag 14-16u, en voor gevorderden elke donderdag van 20-22u. in Hof ter Winkelen.
Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. of: J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

NOLIMES : (http://go.to/nolimes)
Nord-Limburga Esperanto-Societo
(met zetel in PEER)
Clubvergadering: iedere eerste donderdag van de maand om 20.00 u in het Poorthuis te Peer.

7 nov.: NuSkin-voorstelling

De elementaire cursus wordt gegeven op de overige onderdagen van de maand, zelfde plaats en tijd, door Henri Schutters.
Iedere woensdag voormiddag van 10 tot 12 u leidt ook Julia Kelchtermans een elementaire cursus Esperanto in het kader van de stedelijke taalateliers. (Wegens plaatsgebrek kan de cursus voor gevorderden dit jaar helaas niet doorgaan.)

OOSTENDE - La Konko
Inlichtingen bij Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58. E-post: la.konko@tijd.be
2 dec.: NuSkin-voorstelling

La Konketoj
Elke maan- dins- en donderdag van 13u tot 13u30 en woensdag van 18 tot 19u in het Esperantolokaal. Info: Els Huisseune tel 059 43 30 58.

TIENEN
La Hirundo
Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen. Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero); Voor info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96.

Esperantocursus: elke dinsdag van het schooljaar 18-21u, De NOBEL (PISO), Alexianenweg 2, Tienen.
Alle andere activiteiten: F.O.S. 214, Donystraat 8, Tienen

TURNHOUT
Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/ Warande, Congoplein 1, Turnhout.

ROTTERDAM
Merkurio
Samenkomst de 1ste en 3de woensdag – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam.

In het overzicht van de Esperanto-cursussen in Vlaanderen van de vorige Horizontaal, staat bij de officiële cursus van Antwerpen (Quellinstraat 31) nog het oude telefoonnummer. Dit blijkt echter niet meer in gebruik te zijn. Het juiste nummer luidt als volgt: 03 232 00 86.

Trouwens, er is nog steeds plaats voor nieuwe cursisten, dus aarzel niet om nog in te schrijven!

Nog en foutje: De cursus in Turnhout gaat uiteraard niet in Leuven door, maar in het CC. Dinamo/Warande, Congoplein 1, Turnhout

CONGRES-RESOLUTIE UK 2002

La 87-a Universala Kongreso de Esperanto, kunveninte en Fortalezo (Brazilo) de la 3a gis la 10a de augusto 2002 kun 1484 partoprenantoj el 58 landoj, kun la temo "Diverseco - sanco ne minaco",

Konstatas, ke la dauranta integrigo tutmonda kondukis al pozitivaj rezultoj, ekzemple internaciaj instrumentoj pri homaj rajtoj, sed ankau al malegalecoj kaj al la ciam pli rapida perdigo de malgrandaj lingvoj kaj kulturoj,

Gratulas UNESKOn pro ties agado sur la kampo de lingva kaj kultura diverseco, ekzemple per la Tago de la Patrina Lingvo je la 21a de februaro ciujare, kaj aparte bonvenigas, ke la Generala Konferenco alprenis je la 2a de novembro 2001 Universalan Deklaracion pri Kultura Diverseco,

Konstatas, ke la principoj kaj celoj de UNESKO en tiu kampo kongruas kun la idealoj de la movado por Esperanto, kiu celas per neutrala komunikilo transponti la kulturojn, tiel kreante forumon por egaleca intersango de kulturaj valoroj,

Atentigas en tiu kunteksto pri la graveco de la lingva dimensio de kultura diverseco, kaj substrekas la pretecon de la Esperanto-movado kunlabori kun ciuj organizajoj, kiuj okupigas pri la kultura dimensio en internaciaj aferoj.

Het 87-e Universeel Congres van Esperanto, samengekomen in Fortalezo (Brasilië) van 3 tot 10 augustus 2002 met 1484 deelnemers uit 58 landen, met als thema "Verscheidenheid - een kans, geen bedreiging",

Constateert, dat de voortgaande integratie wereldwijd leidt tot positieve resultaten, bijvoorbeeld de internationale middelen ter verdediging van de mensenrechten, maar ook tot ongelijkheden en tot het steeds snellere verlies van kleine talen en culturen,

Feliciteert UNESKO voor diens werking op het gebied van taaldiversiteit en culturele diversiteit, bijvoorbeeld met de Dag van de Moedertaal elk jaar op 21 februari, en is vooral verheugd om het feit dat de Algemene Vergadering op 2 november 2001 de Universele Verklaring van de Culturele Diversiteit aanvaardde,

Constateert, dat de principes en de doelen van UNESKO op dit vlak overeenstemmen met de idealen van de Esperantobeweging, die als doel heeft de culturen te overbruggen met behulp van een neutraal communicatimiddel, om zo een forum voor gelijke uitwisseling van culturele waarden te creëren,

Benadrukt in die context de belangrijkheid van de taaldimensie van culturele diversiteit, en onderstreept de bereidheid van de Esperanto-beweging samen te werken met alle organisaties, die werken rond de culturele dimensie in internationale zaken.

Contactadressen van Esperantoclubs in Vlaanderen en Nederland

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Molenstraat 20, NL-7607 AL Almelo, tel.: (0546) 819403.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: 050 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be
BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius- Rode, tel.: 02 358 42 14.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47. E-post: g.vdhorst@hccnet.nl.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Kruiszwin, 1205, NL-1788 LE Den Helder.
DEURNE (TANEF) Jakvo Schram, tel 03-237 86 02, pagadoro@skynet.be.
DEVENTER *Esperanto-kring Oost-Veluwe*, p/a Anneke Schouten-Buys, Dintel 20, NL 7333 MC Apeldoorn, tel. (055) 533 29 23, E-post: abuys@wxs.nl
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* C. van Manderstraat 1, 1964 RS Heemskerk. Tel.: 00 31 25 124 61 59. E-post: vaganto@casema.net.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HASSELT A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: 011 72.60.65. E-post: albert.claesen@pandora.be. – Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be.
HEEMSKERK: A.J. Verwoerd, Luxemburglaan 545, NL-1966 MJ Heemskerk, tel.: 0251 23 16 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30 E-post: piet.glorieux@ping.be — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto* 3000 R. Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: r.goris@planetinternet.be
LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.
MIDDELBURG zie KAPELLE
OOSTENDE *La Konko* Els Huisseune, Stuiverstraat 35, 8400 Oostende. Tel. 059/433058, E-post: la.konko@tijd.com.
PEER H. Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be
ROESELARE zie KORTRIJK
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIELT zie KORTRIJK
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be
TURNHOUT Dan Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+ fax: 014 45 13 29. E-post: dan.vanherpe@pandora.be
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel. + fax: (070) 38635 29; E-post: erasmusz@worldonline.nl.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando*, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33. E-post: esperanto@esperanto.be. Internet: www.esperanto.be

Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 E-post: lodchjo@yahoo.com.

Esperanto-Nederland p/a Ronald Bijtenhoorn, Carel van Manderstraat 1, NL-1964 RS Heemskerk, Nederland. Tel.: 00 31 25 124 61 59 – Fax: 00 31 20 866 64 64. E-post: vaganto@casema.net.

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/ Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea@inter.nl.net.

Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: 09 227 48 41. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. E-post: mardelforge@busmail.net.

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel. + fax: 059 50 18 25.

Bestuursleden van FEL

Eddy Raats (Voorzitter), Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem, Tel. 03/289.01.61; e-post: eddy.raats@pandora.be

Flory Witdoeckt (Ondervoorzitter/Penningmeester), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Myriam Van der Steen (Ondervoorzitter), Albert Stainierstraat 1 3001 Heverlee, e-post: mvdsteen@hotmail.com

Lode Van de Velde (Secretaris), Klapdorp 53, 2000 Antwerpen, Tel.: 0486.47.83.45; e-post: lodchjo@yahoo.be

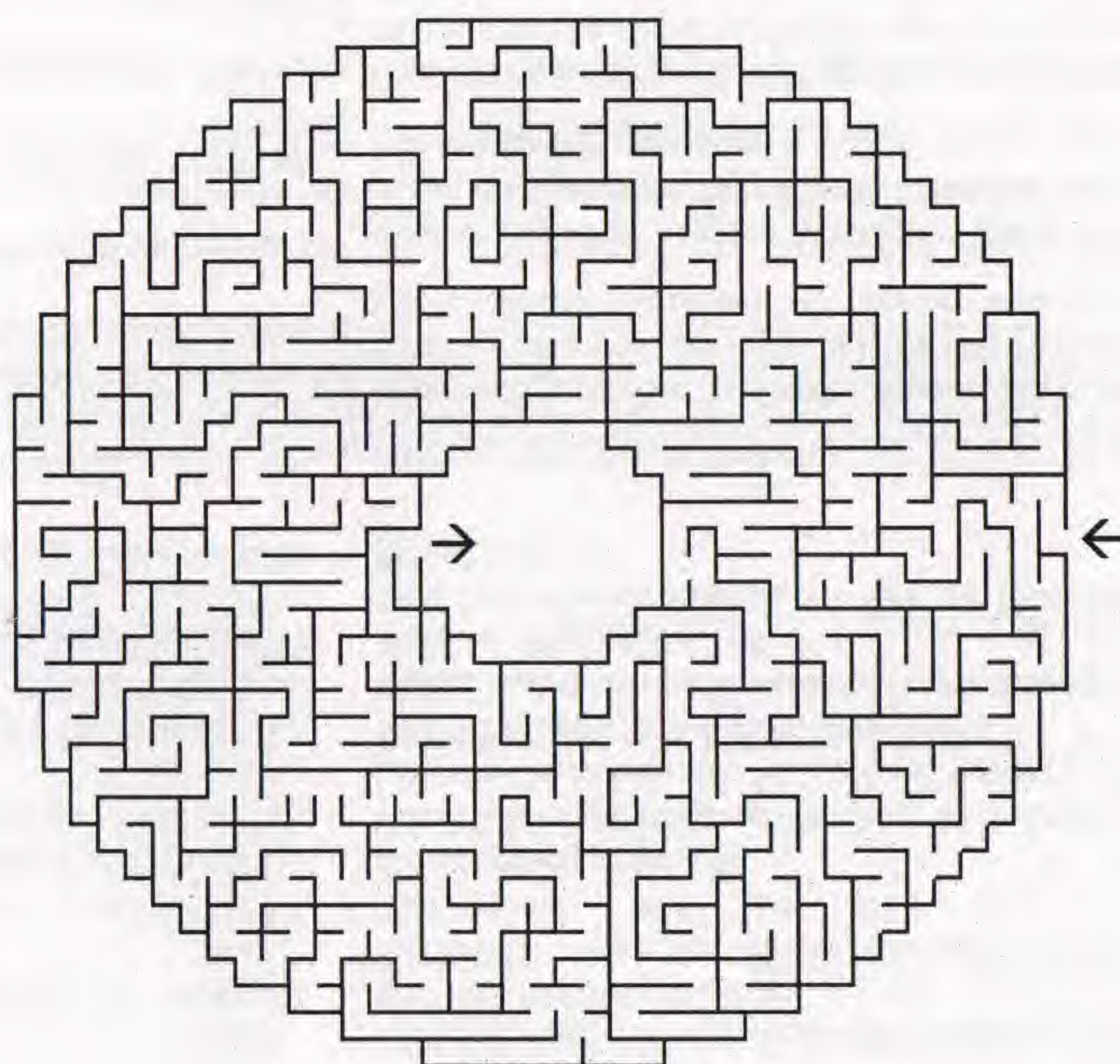
Agnes Geelen (Bestuurslid), Oudedonklaan 20, 2100 Deurne, e-post: agnes@esperanto.be

Walter Vandenkieboom (Bestuurslid), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Horizontaal

Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

33ste jaargang 2002/6 (198)
november - december

ISSN 0772-540 X
Afgiftekantoor Antwerpen X
Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen